

योक्तारि “आभिर्विश्वा अभिगुजो विषूचीः” ऋ० ६, २५, २ ।
अभियोक्तव्यं लि० अभि+युज-तव्य । निषेधे “न स राज्ञा-
भियोक्तव्यः स्वकं संसाधयन् धनम्” मनुः । व्यवहारे यं
प्रति अभियोगः कर्तुं शक्यते २ तस्मिन् प्रतिवादिनि
अभिमुखं शयोजनीये च ।

अभियोक्तृ लि० अभि+युज-तृच् । १ व्यवहारे-अपराध-
योजनकर्त्तरि वादिनि, स्त्रियां ङोप् “अभियोक्ता दिपे
हे स्थं करणं बान्यदुद्देशेत्” । “अभियोक्ता न चेत् ब्रूयाद्धृदो-
दण्डप्रश्नं धर्म्मतः” इति च मनुः २ युद्धार्थमाक्रामिणि च ।

अभियोग पु० अभि+युज-घञ् । अन्यकृतस्य निजधर्षणस्य
वृत्ताय १ विज्ञापने, (नालिश) अभियोगो द्विविधः “अभि-
योगस्तु विज्ञेयः शङ्कातत्त्वाभियोगतः । शङ्काऽसतान्तु सं-
गात् तत्त्वं होद्वाभिदर्शनान्” नारदोक्तेः । “अभियोग-
मनिस्तोयं नैनं प्रत्यभियोजयेत्” या० ३ युद्धार्थमाक्रमे,
४ शपथे, ५ उद्योगे, ६ व्यापहे “सन्तः स्वयं परहितेषु
कृताभियोगाः नीतिः ७ अपचिकीर्षयाक्रमणे, “सप्रापद-
प्राप्तपराभियोगम्” कुमा० ८ अस्मिन्निषेधे “नयाभियोगं
मनसः प्रसादं सभापयस्वात्मगुणेन कामम्” रामा०
९ अपचिकीर्षयानिरोधे । “क्षुभितं वनगोचराभियोगा-
दिति” किरा० ।

अभियोगिन् लि० अभि+युज-घिनुष् । १ अभियोगकर्त्तरि
वादिनि “मिथ्याभियोगी दण्ड्यः स्वात् विवादात् द्विगुणं
दमम्” या० । २ आक्रमकर्त्तरि, ३ व्यापहयुक्ते, ४ अभि-
निविष्टे, ५ योजनकर्त्तरि च ।

अभियोजन न० अर्थं योजनम् । योजितस्य दाढार्थं पुनर्यो-
जने “अभियोजनं नाम युक्तस्य पुनर्योजनमिति” साध० ।

अभिरक्षण न० अभितो रक्षणम् । सन्नादिना सर्वतः श्वेत
सर्षपादिविधेयैः यातुधानादिभ्यो १ रक्षणे २ सर्वतो
रक्षणे चाभावे च । अभिरक्षाप्यत्र स्त्री । “प्रशान्तबाधं
दिशतोऽभिरक्षया” किरा० ।

अभिरक्षित लि० अभितोरक्षितः । सर्वतोरक्षिते ।

अभिरक्षित्व लि० अभितोरक्षति ढच् स्त्रियां ङोप् । सर्वतो
रक्षके “वर्णानामाश्रयाणाञ्च राजा ऋष्टोऽभिरक्षितः” मनुः

अभिरत लि० अभिमुखतया अर्थं वा रतः । १ अत्यान्नासक्ते
२ अभिमुखतया रते च ।

अभिरति स्त्री अभितो रतिः प्रा० स० । आसक्तौ “न ऋग-
वाभिरतिर्नदुरोदरम्” रघुः । [मनोरमे ।

अभिरस्य लि० अभिरसते अर्थं रसतेऽल्ल आधारे यत् ।

अभिराज् लि० अभितो राजते अभि+राज+क्तिप् । १ अ-
धिकदीप्तिशीले २ अधीश्वरे च ।

अभिराज्ज लि० अभि+राध-क्त । सेविते ।

अभिराम पु० अभिरस्यतेऽस्मिन् रस+आधारे घञ् । १ सुन्दरे
२ प्रिये, ३ मनोहरे च । “श्रोत्राभिरामाः शृङ्खलौ
रथनेमिखनोन्मुखैः” “श्रोत्राभिरामध्वनिना रथेन” यस्या-
त्मगेहे नयनाभिरामः” इति च रघुः योवामङ्गाभिरामं
सुडरनुपतति खन्दने दत्तदृष्टिः शकु० । “राम इत्यभि-
रामेण वयसा तस्य नोदितः” रघुः ।

अभिरुचि पु० भृगा अत्यन्ता रुचिः प्रा० स० । १ अत्यन्तरुचौ

अभिरूप लि० अभिरूपयति सर्वं स्वात्मकं करोति च० रूप-
अच् । १ शिवे, २ विष्णौ च । अभिरूपयति निरूप-
यति । ३ पण्डिते । उत्कृष्टं रूपं यस्य । ४ कन्दर्पे, ५ चन्द्रे
च । ६ मनोहरे लि० । “उत्कृष्टायाभिरूपाय वराय सङ्-
शाय च” मनुः । “अभिरूपगुणभूयिष्ठा परिपत्” शकु०
७ अत्रुक्ष्मे लि० “काममनभिरूपमस्या वयसो वत्कलम्”
शकु० । अभिरूपस्य भावः मनोहारा० वृष् अभि-
रूपकम् प्यञ् आभिरूप्यञ्च सौन्दर्यादी न० । “अर्च-
कस्य तपोयोगादर्चनस्वार्तिशायनात् । आभिरूप्याञ्च
विम्बानां देवः सान्निध्यवृच्छति” ति० त० पु० ।

अभिलक्ष्य लि० अभिलक्ष्यते उद्दिश्यते अभि+लक्ष् ययत् ।

१ उद्देश्ये । लक्ष्यस्य शरवत्स्याभिलक्ष्यम् अव्ययी० । २ शर-
व्याभिलक्ष्ये अव्य० । “शब्दं प्रतिगजप्रोसुरमिलक्ष्यम-
पातयम्” रघुः । ल्यप् । ३ लक्ष्यीकृत्येत्यर्थे अव्य० ।

अभिलङ्घन न० अभि+लघि-भावे ल्युट् । उल्लङ्घने । “तया-
णामेव भूतानां सागरस्याभिलङ्घने” रामा० ।

अभिलषणीय लि० अभि+लष-कर्म्मणि क्नीयर् । काव्ये ।
एष्टव्ये । तव्य । अभिलषितव्योऽप्यत्र लि० ।

अभिलषित लि० अभि+लष-कर्म्मणि क्त । १ इष्टे अभि-
लाषविषये । भावे क्त । २ अभिलाषे इच्छायाम् न० ।

अभिलाप पु० अभिलष्यते मनःसंकल्पोऽनेन । १ मनःसंक-
ल्पावेदके अहमिदं करिष्ये इत्यादिरूपे वाक्ये “काव्ये हि
कामाभिलापसहितकुशलतिलत्वाग्ररूपः सङ्कल्पः कार्य्य
इति प्रा० त० प्रक्रमाधिकरणम् । २ आत्मोपज्ञानाकारो-
ल्लेखिवाक्ये च यथा भूतलं घटाभाववदिति ज्ञानावेदकं
घटोनास्तीति वाक्यं यथा च अयं घट इति ज्ञानोत्तर-
मनुव्यवसायात्मकज्ञानस्यावेदकं घटमहं जानामीति वाक्यम्
“न निर्विषयकं ज्ञानं तस्य व्याहकमिष्यते तथाऽभिलाप-